శ్రీనివాసా బుక్ స్టాల్
ప్రొ॥ కె. యస్. వి. శ్రీనివాస్
మొగల్తూరు. బుక్ సీ. నెం.

తల్లిమనసు

"బుజ్జిగాడేడి! నా బంగారు తండేడి! నా గారాల కుయ్యేడి! నాయింటి ఎలుగేడి!" కొడుక్కి నీళ్ళుపోసి తీసుకువచ్చి తుడుస్తూ వలురా ముద్దాడుతోంది.

'ఇయాల నీకొడుకు సోకు అవుతుందా! నాను పోవాలి! బేగిరా. అన్నంపెట్టు' సత్యం రిక్షా తుడుస్తూ అన్నాడు.

కానీ వరాలు మొగుడిమాట లక్ష్యపెట్టే స్థితిలోలేదు. తుడవటం పూర్తిచేసి, గూటిదగ్గరకెళ్ళి, అందులోనుంచి పవుడర్‌డబ్బా తీసి, అది ఎత్తి కొడుకు ఒంటినిండా, జల్లింది. 'నా సందమామేడి! నా బంగారు గిలకేడి!' అంటూ ఆ పవుడర్ అంతా ఆ పసిపిల్లాడి ఒళ్ళంతా పామింది.

రిక్షా తుడుస్తున్న సత్యం, మధ్య మధ్యలో వరాలుని, వరాలు చేతిలో వున్న వెన్నముద్దలాటి బాబుని చూస్తున్నాడు. కొడుకు పుట్టకముందు, వరాలు రేగిమండలా వుండేది! మాట్లాడితే చాలు గయ్న పోట్లాడేది! మాటలో అంతా పెళుసుదనమే! చూపుల్లో కొరకంచులు కాలుతూ వుండేవి. బిడ్డతల్లి అయిన తర్వాత ఆ స్వభావమే మారిపోయింది.

వరాలు కొడుక్కి కాటుకపెట్టి చారలచొక్కా తొడిగి, ఎత్తుకుని సత్యందగ్గరికి వచ్చింది. 'అడుగో మీ అయ్య. ఏనాడు, ఏ పున్నెం చేశాడో! బంగారుమూటవి దొరికావు' అంటూ సత్యాన్ని చూపించింది. పదినెలలు

విండిన బాబు యిప్పుడిప్పుడే, మనుష్యుల్ని గుర్తుపట్టటం నేర్చుకుంటున్నాడు. సత్యాన్ని చూడగానే, చేతులు వూపుతూ, బోసినవ్వులు నవ్వాడు.

'కాస్తంత ఎత్తుకో. అన్నం పెడ్తాను నీకు' అంది. రిక్షా తుడవటం పూర్తిచేసిన సత్యం కొడుకుని ఎత్తుకోవటానికి చేతులు చాచాడు. వరాలు చురచురా, అసహ్యంగా చూసింది. 'సీ ! సీ ! ఎదవసేతులు ! అంతా మురికే. ఎల్లి సబ్బెట్టుకుని కడుక్కురా' అంటూ గదమాయించింది.

'అబ్బ మా సుబ్బరం. మట్టి పిసుక్కుని బతికేవోళ్ళంకావేటి' అన్నాడు సత్యం.

'అయితే మాత్రం మట్టిలోపడి పొర్లుతామేటి. నా బంగారుతండ్రి ! మాసిపోతాడు బాబూ !'

'రేపు ఆడు పెద్దయితే రిచ్చా తొక్కడా ! రిచ్చాతుడవడా!'

'నీ ఎదవబుద్ధులు పోనిచ్చుకున్నావు కాదుగందా ! నా బాబు రిచ్చా ఏం తొక్కడు. ఇదుగో ఒక్కసారి నాకళ్ళెట్టుకుసూడు. ఈడు రిచ్చా తొక్కేట్టున్నాడా !'

'అహ ! రాజ్యం ఏలేట్టున్నాడు' సత్యం వెటకారంగా అన్నాడు.

'రాజ్యమే ఏల్తాడు. నాను కట్టబడి సదివిస్తాను. నాబాబు సూటు, బూటుతో దర్జాగా అయిపోతాడు. ఏరా నాన్నా అంతేనా !' అంటూ వాడి పొట్టలో వేళ్ళుపెట్టి చక్కలిగింతలు పెట్టింది. పిల్లాడు ఒక్కసారి కేరింతలు కొడుతూ నవ్వాడు.

సత్యం విసుక్కుంటూనే నీళ్ళకుండ దగ్గరకు వెళ్ళి సబ్బెట్టుకుని చేతులు కడుక్కువచ్చాడు.

'కాసంత జాగ్రత్తగా ఎత్తుకో' అంటూ అందించింది.

వరాలు లోపలకి వెళ్ళి సత్యానికి అన్నంపెట్టసాగింది. వరాలుని కసురుతాడేగానీ, సత్యానికికూడా కొడుకంటే ముద్దే! 'ఏరా! సూటూ, బూటూ యేసుకుంటావా ! సూడరా ! మీ అమ్మకీ ఎంతాశో !' అంటూ ముద్దులాడాడు.

సత్యానికి అన్నంపెట్టి వరాలు పిలిచింది.

సత్యం వచ్చి కూర్చున్నాడు. 'ఇలాతే' అంటూ బాబుకోసం చేతులు చాచింది. 'ఉండనీ నాదగ్గర' అన్నాడు.

'అబ్బా! నీళ్ళోసుకుని అరగంట అయింది. పాలుతాగి నిద్రపోతాడు.'

'అంతా టైమ్ పెకారం జరగాలేంటి.'

'అట్టా పెంచితేనే, అళ్ళు మంచిగా పెరుగుతారు. జానకమ్మగోరు సెప్పారు, పిల్లాడు సుబ్రంగా వుండాలంటే, టేమ్‌కి నీళ్ళు పోయాలిట! పాలు యివ్వాలిట. నిద్రపుచ్చాలంట' అంటూనే వరాలు కూర్చుని పిల్లాడిని అడ్డంగా పెట్టుకుని పాలు యివ్వసాగింది. వాడు ఆకలిగా వున్నాడేమో ఆదరా, బాదరా తాగుతున్నాడు.

వరాలుకి ఆ సుఖం చెప్పలేనిదిగా వుంటుంది. తన ప్రాణం అంతా వాడికిస్తున్నట్టే వుంటుంది. వరాలు కొంగుముందుకి లాక్కుని, పిల్లాడిచుట్టూ కప్పింది. ఎవరిముందూ — చివరకి కన్నతండ్రిముందు అయినా సరే — పాలివ్వకూడదు. పిల్లాడికి దిష్టితగులుతుంది.

'కొంచెం పులుసెయ్యి' అన్నాడు సత్యం.

'ఆడవుంది ఏసుకో పిల్లాడికి పాలిస్తున్నాను. నేను లేవను' అంది.

సత్యం లేచి గిన్నెతెచ్చుకుని వేసుకున్నాడు.

'సాయంత్రం అమ్మగారి నడిగి బేగిరా' అంటూ పురమాయించింది.

'ఎందుకు ?'

'పిల్లాడు రెండురోజులనుంచి సరిగ్గా నిద్రపోవటంలేదు, దిష్టేమోనని నాకు అనుమానం గుడిదగ్గర సాములోరు యీబూదిపెడ్తున్నారంట.'

'ఆడిని ఎప్పుడూ ఎత్తుకుని దింపవు ఎట్టా నిద్రపోతాడేంటి ?'

వరాలు గయ్‌మన్నట్టు చూసింది. 'ఒక్కగా నొక్క కొడుకు. ఎత్తుకోక నేలమీద పారేసుకుంటారా. అయినా, నా కొడుకు నా యిష్టం. ఎత్తుకోటంగాదయ్యా, నెత్తినెట్టుకుని వూరేగుతాను. నీకెందుకు.'

'నాకేంలేదే! ఓయబ్బ. దీనికే కొడుకు పుట్టాడంటు, యీదంతా నిన్ను చూసి నవ్వుకుంటున్నారు.'

'నవ్వుకోనీ! ఆళ్ళపళ్ళే బైటపడ్తాయి. అపునయ్యా! నాకు గరవమేం! ఏది, యిలాంటి దోసపండులాంటి బిడ్డను యీ బస్తీలో ఏ ఆడదన్నా కన్నదా! నన్ను చూసి, కళ్ళలో నిప్పులు పోసుకుంటున్నారు. ఇదుగో, నిన్న సుక్కమ్మవచ్చి ఎమందో తెలుసా! ఈడుట, నా బాబే కాదుట! మారుపడి వచ్చాడుట — వుల్లిపాయలు తరుగుతున్నానయ్యా! ఆ కత్తిపెట్టి నెత్తి బద్దలకొడుదామన్నంత కోపం వచ్చిందనుకో! దీనికళ్ళు మండిపోనూ! అసలు దాని సూపే మంచిదికాదు. ఈడు నాకొడుకు కాదంట. నేను సన్నగావుంటే, నాబాబు లావుగా వుండకూడదా! నేను నలుపయితే, నా కొడుకు ఎరుపు వుండకూడదా!'

'ఏదో అంటుంటార్లే. అవన్నీ నువ్వు పట్టించుకోకూడదు' అన్నాడు సత్యం.

'ఏదో అంటుంటార్లే!' వరాలు చేతులు తిప్పింది. 'అంతేగానీ ఆళ్ళని నాలుగు తన్ని నోరు మూయించలేవు. సీ! నీ అంత సేతగాని మగాణ్ణి నే నెక్కడా సూడలేదు' అంది యీసడింపుగా.

సత్యానికి వరాలు అన్న ఆఖరిమాట చురుక్కున తగిలింది. భోజనం చేసి లేస్తూ అన్నాడు, 'ఎంతమందిని తన్నమంటావే! పురిటిమంచంమీద నీపక్కని బాబుని చూసినప్పటినుంచీ, అందరూ అదేమాట! అందరినీ తన్నడం మొదలెడితే, ఈపాటికి సేతులు నెప్పెక్కి, ఈ రిచ్చా లాగటం నావల్ల అయేదికాదు.'

'ఏం? నల్లటోళ్ళికి, ఎఱ్ఱటిపిల్లలు పుట్టకూడదా! మనం ఏ జనమలో ఏం పున్నెం చేసుకున్నామో! మనకి పండంటి కొడుకు పుట్టాడు. మద్దిన ఈళ్ళకెందు కింత బాధ! ఏదో విపరీతం జరిగిపోయినట్టు అబ్బురపడి పోతున్నారు. ఈళ్ళ నదరుకొట్టి ఈడికేం అయిపోతుందోనని నాకు బెంగెటుకు పోతోంది' వరాలు చీదుతూ, ఏడుస్తూ అంది.

'పిచ్చిమాలోకమా! ఆళ్లేదో అంటే నువ్వు కళ్ళంట నీళ్ళెట్టుకోవడం ఏంటే! అంటారు! లోకానికి యేదో ఒకటి అంటమే ఆనవాయితు! మనం పట్టించుకోకూడదు. అంతే! లే! లే! ఆడు నిద్రపోయాడేమో సూడు. నువు

పోయి అన్నం తిను. నేను అమ్మగారికి చెప్పి తొందరగా వస్తానులే. నువ్వు సిద్ధంగా వుండు' అంటూ సత్యం రిక్షా తీసుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

భర్త వెళ్ళిపోయిన తర్వాతకూడా, వరాలు గుమ్మందగ్గర అలాగే కూర్చుండిపోయింది! పుట్టినప్పుడు కొడుకుని తెచ్చి నర్సు చూపించగానే, తనకళ్ళని తానే నమ్మలేకపోయింది. కళ్ళు జిగేల్మనేట్టు వున్నాడు. ఆ రోజు సత్యం పొందిన ఆనందంకూడా అంతా యింతా కాదు. నర్సులు, డాక్టర్లు కూడా ఆశ్చర్యపోయారు! కారుమబ్బులా నల్లగావున్న వరాలు పక్కన పూర్ణచంద్రుడిలా వెలిగిపోతున్నాడు పిల్లాడు. బుగ్గలు, కళ్ళు, ముక్కు, నోరు అన్నీ ఎంతో అందంగా వున్నాయి.

వరాలు కొడుకుని చూసుకొని మురిసిపోయింది! కానీ, ఆ ఆనందం ఆట్టేకాలం నిలవలేదు. వరాలు యింటికి తిరిగి రాగానే యిరుగు, పొరుగు ఆడవాళ్ళు పిల్లాడిని చూడటానికి వచ్చి ముక్కుమీద వేలేసుకున్నారు! 'నల్లగా కొరివిలావున్న వరాలుకి, నలుపులో, పొట్టిలో భార్యకేం తీసిపోని, సత్యానికి యింత అందమైన పిల్లాడు పుట్టటం యేమిటి – అని విస్తుపోయారు. 'ఈ పిల్లాడు వరాలు కొడుకేనంటావా! నమ్మలేకుండావున్నాం' అనుకున్నారు.

క్రమంగా ఆ బస్తీలో, నీళ్ళపంపుదగ్గర, ఖాళీగా కూర్చున్నప్పుడు, వరాలు కొడుకు గురించి ఒక చర్చ మొదలైంది! ఒకళ్ళిద్దరు, వరాలు ఎదురుగానే అనేశారు. వరాలు వాళ్ళని నోటికి వచ్చిన బూతులు తిట్టింది. కొడుక్కి యింత దిష్టి తీసిపోసింది!

'మనం ఈ యిల్లు ఖాళీ చేసిపోదాం. నేనిక్కడ వుండను' అంటూ గొడవచేసింది.

'ఉన్నయిల్లు వదులుకుని ఏడకిపోతామే! ఎక్కడ కెళ్ళినా యింతే అవుతుంది. మనం వూరుకుంటే అదే మామూలు అయిపోతుంది' అంటూ భార్యని సముదాయించాడు.

ఆ పిల్లాడు తన పిల్లాడు కాదని అందరూ అంటుంటే సత్యానికి కూడా చాలాబాధగా వుంది! వరాలుకి తనకి తెలియకుండా ఇంకెవరితోనైనా

సంబంధం లేదుకదా ! అనే అనుమానం తలెత్తింది. కానీ సత్యం వెంటనే చెంప లేసుకున్నాడు. వరాలుకి అట్టాటి బుద్ధులే లేవు. అది చిన్నప్పటినుంచి తనకి తెలుసు.

సత్యానికి ఆ పిల్లాడిని చూచినకొద్దీ, యిది ఏనాటి ఋణమో అనిపించసాగింది ! వరాలు క్రమంగా ఇరుగు, పొరుగువారితో మాటలు తగ్గించేసింది. ఇదివరకు ఏ యింట్లో ఏ కాస్త సందడి అయినా, వరాలు సాయం చేయటానికి పరుగెత్తేది ! కుండ పుచ్చుకుని నీళ్ళపంపుదగ్గరికి వెళితే, గంటలకొద్దీ అందరితో ముచ్చటలు చెప్పేది ! కొడుకు పుట్టినతర్వాత వరాలుకి లోకంతో పనిలేనట్టయింది ! ఛీ ! మాట్లాడితే ఆ అమ్మా, ఈ అమ్మా నా గుమ్మంలోకి వస్తుంది. వచ్చినప్పటినుంచీ ఆడిమీదనే కళ్ళు, ఇదంతా ఎందుకు. మాట్టాడకుండా వుంటే పోతుంది అనుకుంది.

వరాలు కొడుకుని రాజకుమారుడిని పెంచినట్లు పెంచాలని తాపత్రయ పడిపోయింది. మలకమంచంమీద పడుకోబెడితే, ఒళ్ళంతా వాతలుపడి ఎఱ్ఱగా కందిపోయింది. వరాలు అప్పటికప్పుడు సత్యాన్ని బజారుకు పంపి చిన్న పరుపు తెప్పించింది. వాడికోసం సబ్బు, పవుడరు, చొక్కాలు, రోజూ సత్యం రిక్షా తీసుకువెళుతుంటే, ఏదో ఒక లిస్ట్ చెబుతూనే వుంటుంది. సత్యం సంపాదన అంతంతమాత్రం. ఏదన్నా వద్దంటే వరాలు బాధ పడుతుంది. ఆ రోజంతా మూతిముడుచుకుని కూర్చుంటుంది. అన్నం తినకుండా ఏడుస్తుంది ! 'నాకడుపున పుట్టబట్టేగా అడికి ఈ దైద్రం. హాయిగా ఏ గొప్పింట్లోనో పుడితె సుకంగా పెరిగేవాడు. ఏరా నాయనా ! ఈ బీదతల్లి యింటికి ఎందుకు వచ్చావురా ! పాపిష్టిదాన్ని ! నీకేం ముద్దూ ముచ్చటా జరపలేను. అంటుంది.

సత్యం ఎక్కడో అక్కడ తల తాకట్టుపెట్టి అయినాసరే, డబ్బు పుట్టించి సాయంత్రానికి, వరాలు అడిగినవన్నీ తెస్తాడు. పసివాడికి పదినెలలు నిండాయి. సత్యానికి రిక్షామీద అప్పు అయిదొందలుకాక, మరో ఎనిమిదొందలు అప్పు పెరిగింది.

'ఇదంతా ఎప్పుడు తీరుస్తానో !' అని లోలోపల బాధపడతా డతను.

సాయంత్రం అయింది!

వరాలు కొడుక్కి చొక్కా, వూలుటోపీ, మేజోళ్ళు తొడిగి, పవుడరువేసి, మదుటన పెద్దబొట్టుపెట్టి ముస్తాబుచేసి సిద్ధం అయింది.

అన్న మాటప్రకారం సత్యం రానే వచ్చాడు.

'ఏంటి? సిద్ధమేనా' అన్నాడు.

'ఓ! ఎప్పుడో రెడీ అయిపోయినాం' అంది కొడుకుని చూపిస్తూ వరాలు.

కొడుకుచేత తండ్రి రాగానే నమస్తే పెట్టిస్తుంది. వెళ్ళేటప్పుడు టాటా చెప్పిస్తుంది. కొడుకు యెప్పుడు పెద్దవుతాడో, యివన్నీ తనంతట తానే ఎప్పుడు చెబుతాడో అని వూహించుకుని మురిసిపోతూ వుంటుంది.

వరాలు రిక్షా ఎక్కింది. ఆ రిక్షాలో కొడుకుని ఎత్తుకుని కూర్చుంటే, భర్త రిక్షా తొక్కుతుంటే, వరాలు పెద్ద సామ్రాజ్యాన్ని ఏలే మహారాణి సింహాసనంమీద కూర్చున్నంత ఠీవిగా లోకాన్ని చూస్తోంది.

రిక్షా దేవాలయందగ్గరకి వచ్చింది! రిక్షా ఆపి, సత్యం భార్యచేతిలో నుంచి కొడుకుని అందుకుని పదిలంగా ఎత్తుకున్నాడు. 'జాగ్రత్త' అంది వరాలు.

'నాకు తెలుసులేవే' అన్నాడు మురిపెంగా పిల్లాడివైపు చూస్తూ.

స్వాములారు మండపంమీద కూర్చుని వున్నారు. ఆయన ముందు చాలామంది వున్నారు. ఆయన అందరికీ విభూది యిస్తున్నారు. వీభూది తీసుకున్నవాళ్ళు తోచిన డబ్బులు ఆయన పాదాలముందుపెట్టి, భక్తిశ్రద్ధలతో నమస్కరిస్తున్నారు.

'ఎంత యివ్వాలో చెబుతారా ఆయన' అంది వరాలు పక్కావిడతో.

'ఆయన చెప్పరు, అడగరు. ఎంత యిచ్చినా, తీసుకుంటారు' అంది.

'ఎంతివ్వమంటావయ్యా?' వరాలు కంఠం తగ్గించి అడిగింది.

'చాలామంది, పావలా, అర్థా కంటే ఎక్కువ యివ్వటంలేదు. అర్థరూపాయి అక్కడపెట్టు' అన్నాడు.

'అర్ధరూపాయి ఏం బాగుంటుంది ! రూపాయి యిస్తాను. నా బాబుకి దిష్టి తగ్గాలేకానీ, రూపాయి లెక్కేంటి ...' అంటూ రూపాయి బొడ్లోంచి తీసింది.

స్వాములారు వీభూది పిల్లాడి నుదుటపెట్టాడు. 'చాలా దిష్టి వుంది. జాగ్రత్త ! వారంరోజులపాటు రోజూ వచ్చి వీభూది తీసుకువెళ్ళు' అన్నారు. వరాలుకి గొంతులోకి దుఃఖం తన్నుకువచ్చింది. బాబుకి దిష్టి అంటే ఎవ్వరూ నమ్మనే నమ్మరు ! ఆయన గొప్పాయన కాబట్టి యీ విషయం తెలిసింది.

'రోజూ వస్తాను సామీ !' భక్తిశ్రద్ధలతో చూసింది.

సత్యం, వరాలు యివతలకి వస్తుంటే, ఒకామెవచ్చి చేయిపట్టుకుంది. 'ఇదుగో వరమ్మా, నేను గుర్తున్నానా !' అంది.

వరాలు ఒక్కక్షణం తేరిపార చూచి ఆ వెంటనే కౌగలించుకుంది.

'అయ్యో ! గౌరమ్మా, నిన్ను గుర్తులేకపోవట మేమిటి? బాగున్నావా' అంది.

'ఆ ! యీ పిల్లా డెవరు ?' అంది గౌరమ్మ.

'ఇంకెవరు? నా కొడుకు ! పురుడుపోసిన దానివి నువ్వే మర్చిపోయా వేంటి ?'

'అరినీ ! ఎంత బాగా అయాడు. దొండపండల్లే వున్నాడు' అంటూ వరాలు చేతుల్లో కొడుకుని అందుకుని ఎత్తుకుంది.

'డాక్టరమ్మ బాగుందా ?' అని అడిగింది వరాలు.

'ఏం బాగులే.'

'ఏం ! ఏమైంది ?' ఆదుర్దాగా చూసింది.

గౌరమ్మ యేదో చెప్పబోయి ఆగిపోయింది.

'డాక్టరమ్మ పాపం, చాలా మంచిది !' అంటూ మెచ్చుకుంది.

'మంచోళ్ళకే వస్తాయి కష్టాలు.'

'అసలేమైంది ?'

'ఎవరో ఏదో కేసు పెట్టారు. డాక్టరమ్మ చాలా గొడవలో వుంది.'

'అట్లానా, రా ! ఎప్పుడన్నా మా యింటికి.'

'మీ యిల్లు యెక్కడ ?'

వరాలు చెప్పింది.

గౌరమ్మ మాట్లాడుతోందేకానీ, చూపులు మాత్రం వరాలు చంకలో వున్న పండంటి పిల్లాడిమీదనే వున్నాయి ! ఆ ముఖంలో ఏం కళ ! ఆ కళ్ళల్లో యెంత తేజస్సు !

'సరే, వస్తానమ్మా ! వరాలు అట్టేసేపు నిల్చుండకుండా బైలుదేరింది.

గౌరమ్మ పిల్లాడిన్ని యెత్తుకుని వెళ్ళి రిక్షాలో కూర్చున్న వరాలువంకే, దీర్ఘంగా చూస్తోంది.

మర్నాడు — ఉదయం 10 గంటలవేళ, వరాలు పిల్లాడికి స్నానం చేయించి నిద్రపుచ్చి పని చూచుకుంటోంది.

సత్యం 8 గంటలకే పముంది అంటూ, అన్నం అయినా తినకుండా టీనీళ్ళు తాగి రిక్షా తీసుకుని వెళ్ళిపోయాడు.

చేటచిల్లుపడింది. యెన్నాళ్ళనుంచో దానికి పేడరాచి ఎండలో పెట్టాలని !

వరాలు చేటపట్టుకువచ్చి, యెండకి కూర్చుని పేడ రాస్తోంది.

'ఏం వరమ్మా ! పిల్లోడు చంకలోలేడు ! నిద్రోతున్నాడా !' పక్కింటి ఆదెమ్మ పలకరించింది.

'అవునవ్వా' అంది పైకి. లోలోపల యీళ్ళ కెప్పుడూ నా కొడుకు వూసే కావాలి, అంటూ చిరచిరలాడింది.

ఇంతలో వాకిటముందు కారు ఒకటివచ్చి ఆగింది. వరాలు ఆ కారు ఎక్కడికా అని చూస్తోంది. బస్తీలోనున్న పిల్లలందరూ పరుగెత్తుకువచ్చి కారుచుట్టు గుమిగూడారు. కారులోంచి గౌరమ్మ దిగింది !

'వరమ్మా ! నిన్ను చూడటానికి డాక్టరమ్మ వచ్చింది' అంది.

'ఓ యబ్బో ! నా యిల్లు బంగారంగానూ ! నిజంగానా !' అంది.

'నిజంగా ? అరుగో' కారులోంచి దిగుతున్న డాక్టరమ్మని చూపించింది.

వరాలు దప్పున పేడ పూస్తున్న చాట అక్కడ పారేసి, నీళ్ళకుండ దగ్గరకెళ్ళి చేతులు కడుక్కుని వచ్చింది.

'నమస్తేమ్మా !'

'బాగున్నావా? నీ పేరేమిటి ? వరాలా !'

'అవును !'

'నీ కొడుకు యెలా వున్నాడు....'

'బాగున్నాడు ! తమరి సేతిసలవ !'

'ఏడి ?'

'నిద్రోతున్నాడు.'

'ఇక్కడకు తీసుకురా !'

వరాలు వెళ్ళబోయి ఆగింది, 'నిద్రలేపితే ఏడుస్తాడమ్మా ! తమరే ఒకక్షణం లోపలికి రండి.'

డాక్టరమ్మకాదు, దేవుడయినాసరే, ఎవరొచ్చినా తన కొడుకు నిద్రకి భంగం కలగటానికి వీల్లేదన్నట్టు అంది.

డాక్టరమ్మ వెంట, ఇంకో ఆయన ఎవరో వున్నాడు. డాక్టరమ్మ, ఆవిడవెంట గౌరమ్మ, గౌరమ్మ వెనక ఆ కళ్ళద్దాల పెద్దమనిషి లోపలికి వచ్చారు.

డాక్టరమ్మ క్షణంసేపు మంచంమీద, నిద్రలో సొమ్మసిల్లివున్న పిల్లాడిని తేరిపార చూసింది. తర్వాత వాడిని చేత్తోచుట్టి, అమాంతం లేపి ఎత్తుకుంది ! వాడు ఏడుపు లంకించుకున్నాడు.

చప్పున వచ్చి ఎత్తుకోబోయింది వరాలు. కానీ డాక్టరమ్మ యివ్వలేదు. వాడిని అటు, యిటు తిప్పి యింకా పరీక్షగా చూస్తోంది.

వరాలుకి చెడ్డకోపం వచ్చేసింది. 'ఏమిటా మోటుతనం' అనుకుంది.

డాక్టరమ్మ పిల్లాడిని కళ్ళద్దాలాయనకి చూపించింది. 'ప్లీడర్‌గారూ! నో డౌట్! హీ యీజ్ డైర్ బాయ్! గాడ్ సేవ్ మీ!' అంది.

వరాలుకి చికిరిబాకిరిగావున్న ఆభాష అర్థంగాలేదు.

'వరాలూ! నీ మొగుడెక్కడ?' అంది.

'రిక్షా తీసుకు వెళ్ళాడండి.'

'ఎప్పుడు వస్తాడు?'

'సాయంత్రానికి!'

'ఎక్కడ పనిచేస్తున్నాడు.'

'మాలక్షమ్మగారని, ఆవిడకి సబ్బులకంపెనీ వుంది.'

'సేత్ దగ్గర మానేసి ఎన్నాళ్ళయింది?'

'పదినెలలు అయింది. ఈడు పుట్టడం ఏమిటి – యీ సబ్బుల కంపెనీలో చేరటం ఏమిటి! ఒకేసారి అనుకోండి.'

ప్లీడరుగారు ఆ సబ్బులకంపెనీ పేరు, ఇంటిగుర్తులు వ్రాసుకున్నాడు.

డాక్టరమ్మ మాట్లాడుతుండగానే, వరాలు పిల్లాడిని తీసుకుంది. భుజాన వేసుకుని సముదాయించింది.

'వస్తాను వరాలూ!' అంది డాక్టరమ్మ.

డాక్టరమ్మవాళ్ళ ఎక్కినకారు వెళ్ళిపోయింది.

పక్కింటి ఆదెమ్మ వచ్చి 'ఏంటి వరాలూ, పెద్దాళ్ళు వచ్చినా రెందుకు?' అంది ఆరాగా.

'అయమ్మ ఎవరనుకున్నావేటి? నాకు పురుడుపోసింది. బాబుని సూడాలని వచ్చింది' అంది వరాలు.

నిజానికి వరాలుకి డాక్టరమ్మ పురుడు పోయలేదు. నర్సే పోసింది.

వరాలు గూట్లో పెట్టిన వీబూదితెచ్చి కొడుకు ముఖానపెట్టింది.

'ఏటో! మాయదారిలోకం. సుకంగావుంటే సూడలేదు' అనుకుంది.

ఆ సాయంత్రం సత్యం నర్సింగ్‌హోమ్‌కి వెళ్ళాడు. డాక్టరమ్మ అతన్ని కూర్చోమని కుర్చీ చూపిస్తుంటే, అతను బిడియపడ్డాడు. 'ప ర్లేదు

చెప్పండి' అన్నాడు. డాక్టరమ్మ పక్కన ఆ కళ్ళజోడాయన వున్నాడు. గౌరమ్మకూడా వుంది.

డాక్టరమ్మ సత్యానికి చెప్పసాగింది. 'చూడు సత్యం! చాలా జరగరాని పొరపాటు జరిగిపోయింది. నీ భార్య యిక్కడ పురుడు పోసుకుందికదా! అదేరోజున జడ్జి ఆనందరావుగారి అమ్మాయికూడా ప్రసవించింది! అదే రోజున మావారికి హార్ట్ ఎటాక్ రావటంతో, నేను యీ రెండు కేసులూ చూడలేక నర్సులకి అప్పగించాను! ఇద్దరూ సుఖప్రసవమే అయారు. మా హాస్పిటల్లో పనిచేసే నర్సుకి, ఆనందరావుగారి అల్లుడికీ సంబంధం వుందిట! అతను యీ నర్సుని పెళ్ళి చేసుకుంటానని దగా చేశాడుట! ఆ కోపంతో ఆ నర్సు మీ పిల్లని వాళ్ళకి, వాళ్ళ పిల్లాడిని మీకు మార్పిడిచేసి కసి తీర్చుకుంది. నాదారుగా, నల్లగావున్న ఆ పిల్ల వాళ్ళ యింట్లో వేలెత్తి చూపించినట్టే వుంది! ఆనందరావుగారికి అనుమానంవేసి, రక్తపరీక్షలు చేస్తే, ఆ పిల్ల వాళ్ళపిల్ల కాదని తేలిపోయింది! ఈ నర్సింగ్‌హోమ్‌లోనే, యేదో మార్పిడి జరిగివుండాలి! ఆయన ఆ నర్సుతోపాటు పనిచేసే ఆయాని లోబరుచున్నాడు. ఆయా నిజం చెప్పేసింది. ఆ నర్సేమో నాదగ్గరలేదు! మిలట్రీలో చేరిపోయింది! ఆనందరావు నామీద దావావేశాడు. ఆర్నెల్లనుంచీ నేను ఈ గొడవతో చచ్చిపోతున్నాను! అదేరోజున ప్రసవించిన నీ భార్యపేరు రిజిష్టరులో వుంది! నీ పేరుచూసి, సేఠ్ దగ్గరికి వెళితే, నువ్వు వుద్యోగం మానేసావన్నారు. అసలు నీదగ్గర ఆ పిల్లాడు వున్నాడో లేడో కూడా మాకు తెలియదు! నిన్న గౌరమ్మ మిమ్మల్ని గుడిలో చూసి వచ్చి చెబితే నాకు ప్రాణం లేచివచ్చింది! సత్యం! ఇందులో నీకు మేం చేస్తున్న అన్యాయం యేమీలేదు – వాళ్ళ పిల్లాడిని వాళ్ళకి యిచ్చెయ్యండి.'

సత్యం నిలువునా నీరయినట్టు చూస్తున్నాడు.

లాయరుగారు చెప్పారు: 'సత్యం! డాక్టరమ్మగారు యెంత మంచిదో నీకు తెలుసుగా! నీలాటివాళ్ళకి ఆవిడ యెంతమందికి సాయం చేసింది. నువ్వు నీ భార్యకి నచ్చచెప్పి ఆ పిల్లాడిని తీసుకురా!' అన్నారు.

సత్యం నిస్సహాయంగా చూసాడు.

'దానికా ! నాకల్లకాదు బాబూ ! ఆ పిల్లాడిని యివ్వమంటే, సివంగిలా నామీద సులిమేస్తుంది ! ఆ పిల్లాడికంటే, దాని ప్రాణం తేకలిగా ఇస్తుందేమో.'

'సత్యం ! నువ్వు అలా అంటేకాదు ! ఈవిషయంలో మాకు సాయం చేయాలి !'

సత్యం రెండుచేతులూ జోడించి దణ్ణం పెట్టాడు.

'మీరు పుణ్యం వుంటుంది బాబూ ! డాక్టరమ్మగారు రెంత మంచోరో నాకు తెలుసు. ఆమెకి నా చర్మం ఒలిచి ఇమ్మన్నా ఇస్తాను. కానీ, కానీ వరాలుకి యీ బిడ్డ నీ బిడ్డ కాదే అని నేను చెప్పలేను ! దాని గుండెలు పగిలిపోతాయి ! మీరే సెప్పండి బాబూ ! మీరే ఆలోసించుకోండి ! మా బిడ్డ కాకపోతే, మాదగ్గర వుంచమని నేను అనను ! కానీ, దానికి మీరెలా సెబుతారో సెప్పండి ! ఏం సెబుతారో, యెలా తీసుకుంటారో తీసుకోండి.'

సత్యం గిరుక్కున వెనక్కు తిరిగి వెళ్ళిపోయాడు.

అతను ఆ రాత్రి త్వరగా యింటికి వెళ్ళలేదు ! వరాలుని చూడా లంటే భయం వేసింది ! రిక్షా పెట్టుకొని రైల్వేస్టేషన్‌లో కూర్చున్నాడు.

ప్యాసెంజెర్స్ వచ్చి 'వస్తావా ?' అంటే రానన్నాడు. ముడుచుకుని కూర్చున్నాడు.

తెలతెలవారుతుండగా యింటికి వచ్చాడు.

'రాత్రంతా రాలేదేం ?' అంది వరాలు.

'గిరాకి తగిలింది !'

'నే నప్పుడే అనుకున్నాన్లే ! ఏది ! యెంత డబ్బు వచ్చింది ! యిలాదే ! బాబుకి ఇయాల రబ్బరుబొమ్మ కొంటాను' అది సంతోషంగా.

సత్యం వరాలునే చూస్తున్నాడు.

'ఏంటట్టా సూస్తావు ? ఏదీ డబ్బు ?'

'లేదే ! యెవడో కొట్టేశాడు !'

ఆశగా చాచివున్న వరాలు చెయ్యి క్రిందికి వాలిపోయింది.

'అందుకా ముకం అట్లావుంది! ఛూత్! నీకసలు జాగర్తలేదు. రాత్రంతా గొడ్డులా కట్టపడినావు! కానీ లాబం ఏంటి! అంటూ విసుక్కుంది. 'బాబుకి బొమ్మ కొనాలని యెన్నాళ్ళనుంచో, సీ! యెదవబతుకు. ఏదీ జరగదు' అంటూ తనని తానే తిట్టుకుంది.

9 గం. అవుతుండగా, డాక్టరమ్మగారి కారు వచ్చింది. గౌరమ్మ వచ్చింది. 'బాబుని ఫొటోతీసి దేనికో పంపిస్తారుట. నిన్ను యెత్తుకు రమ్మన్నారు' అని చెప్పింది. ఈమాట వినగానే వరాలు సంబరపడిపోయింది. నెత్తికి నూనె రాచి, నున్నగా దువ్వుకుని ముడేసుకుంది. అదెమ్మ కాడనించి అడిగి గళ్ళున్నచీర తెచ్చి కట్టుకుంది. మందారప్పువ్వ పెట్టుకుంది. కొడుక్కి మెళ్ళో పూసలదండలు వేసింది! ఊలుటోపీ పెట్టింది! మేజోళ్ళు తొడిగింది.

సత్యం, వరాలు కారులో యెక్కారు.

'నా బాబు యెంత అదృష్టవంతుడో నన్ను కారు యెక్కించాడు.' వాడి బుగ్గలు పుణికింది.

డాక్టరమ్మ యెదురొచ్చింది! వరాలుని లోపలకి తీసుకువెళ్ళింది.

బాబుని పరీక్ష చేసింది. ఇంకెవరో డాక్టరున్నాడు!

బాబు రక్తం తీశారు! తన రక్తం తీశారు!

'ఫొటో తీస్తానని యీ పరీక్షలేమిటి!' అనుకుంది.

డాక్టరమ్మ వరాలుకి జరిగిన సంగతి చెప్పేసింది! వరాలు కళ్ళు అల్చిప్పలయినాయి! 'ఏంటి, యీడు నా బాబుకాదా!' డాక్టరమ్మని చిన్న పిల్లల్ని యెత్తుకెళ్ళే మంత్రగత్తెని చూసినట్టు చూసింది.

వాడిని గుండెలకి అదుముకుంది.

తర్వాత డాక్టరమ్మ ఏం చెబుతోందీ వరాలు బుఱ్ఱకి యెక్కలేదు! అక్కడనుంచి యెట్లా పారిపోవటమా అని చూడసాగింది! యెవరెవరో వచ్చారు! పోలీసులు వచ్చారు. పెద్దమనుష్యులు వచ్చారు. ఒక్కొక్కరే రావడం, పిల్లాడిని చూడటం! వరాలు ప్రైప్రాణాలు పైకే పోతున్నాయి.

డాక్టరమ్మ వాళ్ళతో మాట్లాడుతోంది. 'అమ్మా మూత్రానికి వెళ్తానమ్మా' వేలు చూపించింది. 'వరండాలో ఆ చివర బాత్ రూమ్ వుంది, వెళ్ళిరా' అంది డాక్టరమ్మ.

వరాలు బాబు నెత్తుకుని బైటికి వచ్చింది. వరండాలో ఎవ్వరూలేరు. వరాలు గబగబా మెట్లు దిగేసింది. అక్కడ చెట్టుక్రింద సత్యం రిక్షాలో కూర్చుని కునుకు దీస్తున్నాడు.

'ఇదుగో, తొందరగ పద — ఆళ్ళు వస్తారు' అని అతన్ని లేపి గబగబా ఎక్కింది.

'డాక్టరమ్మ ఎల్లమందా!' అన్నాడు.

'నువ్వు నోరుమూసుకుని బేగి పద' అంటూ కసిరింది.

సత్యం రిక్షా రఁయ్యిన పోనిచ్చాడు.

కొద్దిదూరం పోయిన తర్వాత రిక్షా ఆపమంది.

'ఏటే' అన్నాడు. వరాలు బావురుమంది. ఏటా, ఆళ్ళు దొంగలు. మన బాబుని రాజేయటానికి ఎత్తేస్తారు. ఏంటేంటో కత సెప్పేస్తున్నారు.'

'అదికాదే.'

'నువ్వు మాట్లాడకు నీకేం తెలియదు. ఇంటికెల్దాంపద.'

సత్యం రిక్షాని యింటికి తీసుకువచ్చాడు.

వరాలు గబగబా యింట్లోకివచ్చి చీరెవిప్పి పక్కింటివాళ్ళ కిచ్చేసి, వున్న రెండుబట్టలూ, సంచిలో కుక్కుకుంది.

'మనం యిక్కడుండద్దు, వూరెళదాం పద' అంది.

'ఏ వూరే?'

'ఏదో ఒకవూరు. ఇక్కడుంటే ఆళ్ళు వచ్చి బాబు నెత్తుకుపోతారు.'

వరాలు ఆడపులిలా వుంది! సత్యం కిమ్మనకుండా బైలుదేరాడు.

ఇద్దరూ బైలుదేరి బైటకి వచ్చేసరికి, యింటిముందు వచ్చి కారు ఆగింది. అందులోనుంచి డాక్టరమ్మ, పోలీసులు దిగారు.

'చూసారా! నేను అనుకున్నదే అయింది! పిల్లాడిని తీసుకుని పారిపోతున్నారు' అంది.

పోలీసులధికారి దగ్గరకి వచ్చాడు. 'ఈ కుర్రాడు యీ క్షణంనుంచీ మా అధీనంలో వుంటాడు. నీబిడ్డ కాడు' అన్నాడు.

వరాలు అతని చేతిమీద ఫెడేలున కొట్టింది.

'నాబిడ్డ కాదని ఎవరంటారు? ఈడు నా కొడుకే!'

సత్యం వరాలుదగ్గరకి వచ్చాడు. 'మన బిడ్డయితే మన దగ్గరకే వస్తాడే! పెద్దోళ్ళు మన కెందుకు అన్యాయం సేస్తారు' అన్నాడు.

పోలీసులుకూడా వచ్చారంటే, ఇదేదో పెద్ద వ్యవహారమే అనిపించింది.

పోలీసు అధికారి వరాలు తనని కొట్టిందని ఆగ్రహపడలేదు. అవమానం జరిగిందని ఆవేశపడలేదు. ఎంతో అనునయంగా చెప్పాడు. 'చూడమ్మా! ఈ బిడ్డ నీదంటున్నావు. వాళ్ళు మా బిడ్డ అంటున్నారు. ఇదేదో కోర్టులో తేలాల్సిన విషయం. నీకు మేం అన్యాయం చేయటానికి రాలేదు. నీబిడ్డ ఎక్కడికీ వెళ్ళడు. మాదగ్గర వుంటాడు. కావాలంటే, నువ్వు రోజూ వచ్చి చూసుకోవచ్చు. సరేనా!'

'వరాలూ! నీ బాధ నాకు తెలుసునమ్మా! నిన్నిలా కష్టపెట్టడం నాకే సిగ్గుచేటుగా వుంది. ఈకేసు తేలేవరకూ బిడ్డని పోలీసుల అధీనంలో వుండనీ.' అంది డాక్టరమ్మ.

చుట్టుపక్కల యిళ్ళవాళ్ళందరూ వచ్చారు. విషయం అందరికీ తెలిసింది. బస్తీపెద్ద వచ్చాడు. పోలీసులు, డాక్టరమ్మ అతనిచేత చెప్పించి పిల్లాడిని తీసుకువెళ్ళారు. ఆడవాళ్ళు గుసగుసలాడసాగారు. అందరూ తలోరకంగా మాట్లాడుకోసాగారు.

వరాలుకి వాళ్ళ నవ్వులు, హేళనకంటే, 'కొడుకు దూరం అయాడే' అనే బాధ ఎక్కువైంది. ఆ బాధతో ఇంకేమీ తెలియడంలేదు. అందరి దిష్టి బాగా కొట్టి తనకి ఈ 'ఆపద' వచ్చిందని వరాలు నమ్మకం. ఆ క్షణంనుంచీ వరాలు పిచ్చిపట్టినదానిలా అయిపోయింది. సాయంత్రం గుడికి వెళ్ళి మంత్రించిన విభూదితెచ్చింది. స్వాములారు 'నీ బిడ్డ నీకు దక్కుతుంది' అని చెప్పింతర్వాత ధైర్యం వచ్చింది.

కోర్టులో కేసుట!

వరాలు, భర్తని తీసుకుని యజమానురాలైన మాలక్ష్మమ్మనగ్గరికి వెళ్ళింది. ఆవిడ ప్లీడరు పేరుచెప్పి వెళ్ళమంది. వరాలు వెళ్ళింది. వరాలు పడమన్నచోటికి సత్యం, ఆమెవెంట దూడలా కిమ్మనకుండా వెళ్తున్నాడు.

ప్లీడరుగారు జరిగినదంతా విన్నారు.

'ఓస్ ! ఇదెంతపని ! మీ బిడ్డని మీకు యిప్పించే బాధ్యత నాది. కానీ ఐదువందలు అవుతుంది' అన్నాడు.

వరాలు సత్యాన్ని డబ్బు తెమ్మంది. 'ఇప్పటికే తడిసి మోపెడు వున్నాయి. ఎవరిస్తారే' అన్నాడు.

వరాలు ఆదెమ్మని తీసుకునివెళ్ళి మంగళసూత్రాల గొలుసు అమ్మేసి వచ్చింది.

'ఇదిగో డబ్బు. ప్లీడరుగారికి యిచ్చిరా.'

'ఉన్నదే అదొక్కటి. అదికూడా అమ్మేశావా !' అన్నాడు.

'బంగారంలాంటి నాబాబు నాకు రావాలే కానీ, ఈ బంగారం నాకెందుకయ్యా. ఉన్నా ఒకటే, లేకపోయినా ఒకటే' అంది.

కోర్టులో కేసు నడుస్తోంది. ఏమిటో రక్తాలుట ! పరీక్షలుట ! వరాలు బాగా చిక్కిపోయింది.

ఆరోజు తీర్పు చెప్పేశారు. ఆ కుర్రాడు ఆనందరావుగారి అమ్మాయి కొడుకే ! సందేహంలేదు. రక్తపు పరీక్షల్లో వెల్లడైంది కాబట్టి దానికి తిరుగులేదు. బిడ్డని వాళ్ళకి అప్పజెప్పేశారు. వరాలు బిడ్డని వరాలు కిచ్చేరు. వరాలు ఆ పిల్లని తాకనుకూడా తాకలేదు.

సత్యమే ఎత్తుకున్నాడు. పిల్ల నల్లగా వుంది. పీలగా వుంది. మెల్ల కన్ను వుంది.

వరాలు యింట్లో కూర్చుని వుంది.

ఆ ముఖంలో బిడ్డని తగలబెట్టి, స్మశానంనుంచి తిరిగి వచ్చిన శోకం, వైరాగ్యం వుంది.

'నాబిడ్డ కానప్పుడు, అది నాదగ్గర ఎందుకు పెరగాలి. నా పాలు యెందుకు తాగాలి' అంటూ ఏడ్చింది.

'అది ఏదో ఋణం. ఇకదాన్ని గురించి మర్చిపో !' అన్నాడు.

వరాలు భద్రకాళిలా కళ్ళెర్రచేసి చూసింది. 'సీ ! నీ అంత సేతగాని మొగాణ్ణి నేనెక్కడా సూడలేదు ! బిడ్డని ఆళ్ళు తీసుకుపోతుంటే దిబ్బంలా సూస్తు వూరుకున్నావు. మన బిడ్డని మనకిచ్చినప్పుడు, మళ్ళీ తీసుకునే అక్కు ఆళ్ళ కెట్లావుంటుంది. ఆ డాక్టరమ్మమీద మనం ఎందుకు కేసు పెట్టకూడదూ అంట ?'

'పెట్టి ప్రయోజనం ఏంటే ?'

'ఏంటా ! నీకేటి తెలుస్తుంది ! ఎవడయినా మనల్ని కొడితే, మళ్ళీ గూబగుయ్ మనేట్టు కొడతాం. ఎందుకని ? ఏం ప్రయోజనంట ! దెబ్బ తిన్నాం అని వూరుకోమే.'

'వరాలూ ! పోనీలేవే ! మనకి మళ్ళీ పిల్లలు పుట్టరా'

'ఛూత్ ! మళ్ళీ పిల్లలుట ! మగాడు, సెప్పొచ్చాడు. బిడ్డను కనటం అంటే, రిచ్చాగంట గణ గణ లాడించటం అనుకున్నావా ! ఎంతబాధ ! ఆ నొప్పులు పడితే నీకు తెలుస్తుంది. ఆడి మీదతీపి నీకేం తెలుసు.'

వరాలిలా అంటుండగానే, పిల్లాడు గుర్తుకువచ్చాడు. పాలతో జాకెట్టు తడిసిపోయింది.

వరాలు అది చెప్పలేక యింకా ఏడవసాగింది.

మంచంలో పిల్ల కీచుమంటూ ఏడవసాగింది. సత్యం వెళ్ళి ఎత్తుకుని వచ్చాడు.

'పిల్లకి పాలియవే !' బ్రతిమాలాడాడు.

'ఛూత్ ! దానిమొహం నాకు చూపించకు. అది నాబిడ్డ కానేకాదు.'

సత్యం తీసికెళ్ళి మంచంమీద పడుకోబెట్టాడు. పాలు కలిపి సీసాతో తీసుకువెళ్ళి తాగించసాగాడు.

వరాలు రోషంగా అంది 'ఆళ్ళు మనల్ని మోసంచేశారు. కట్టుకథ చెప్పి నా కొడుకుని లాక్కున్నారు. డబ్బున్నవాళ్ళుకదూ ! ఏది చేసినా చెల్లుతుంది. నేను డబ్బు లేనిదాన్నిగా ! నేనేం చెయ్యలేను. పోలీసులు,

కోర్టులు, డాక్టర్లు అందరూ డబ్బున్నవాళ్ళ పక్షమే' వరాలు హఠాత్తుగా గోడకేసి తలకొట్టుకోసాగింది.

'నా కొడుకుని నాకు తెచ్చియ్యి. యీ చీకిరిపిల్ల నాకు వద్దు. నాకు వద్దు.'

'వరాలూ' సత్యంవచ్చి పట్టుకున్నాడు.

వరాలు మంచానపడింది. హాస్పటల్‌లో చేర్పించారు.

'నాబాబు ! నాబాబు !' అని ఒకటే కలవరింత.

సత్యం వెళ్ళి ఆనందరావును కలిశాడు. 'అది పిచ్చిది అయిపోతోంది బాబూ ! ఒక్కసారి బాబుని తీసుకువచ్చి చూపించండి' అన్నాడు.

'ఒకసారి చూపిస్తే, యింకొకసారి చూపించమంటుంది. ఇప్పుడు కాస్త బాధపడ్డా అలవాటు అయిపోతుంది' అన్నారాయన.

సత్యం వుసూరుమంటూ తిరిగివచ్చాడు.

మాలక్షమ్మగారు 'వరాలుకి ఎలావుందిరా' అని అడిగింది.

'అది బతకదు అమ్మగారూ. ఆ మాయదారి పిల్లలు పుట్టకున్నా బాగుండేది' అన్నాడు.

మహాలక్షమ్మ వరాలుని చూడటానికి వచ్చింది. శవాకారంలోవున్న వరాలుని చూసేసరికి, ఆవిడ కళ్ళలో నీళ్ళుతిరిగాయి.

'ఇదిగో వరాలూ ! నువ్విలా దిగులుపడి చావు తెచ్చుకుంటే ఏం సుఖం చెప్పు ! అక్కడ పెరుగుతున్నంత మాత్రాన ఆడు నీ కొడుకు కాలేకపోతాడా ?'

'వాళ్ళు మమ్మల్ని మోసం చేశారమ్మగారూ.'

'వాళ్ళు చేసిన మోసంకాదే ! దేవుడు ఆడిన నాటకం ! అక్కడ దొరబాబులా పెరుగుతాడు, చక్కగా చదువుకుంటాడు. ఏ కలెక్టరో అవుతాడు. పెద్దయిం తర్వాత, ఈ రహస్యం ఎలాగో తెలుస్తుంది. నిన్ను వెతుక్కుంటూ వస్తాడు. అప్పుడు నీ కెంత ఆనందంగా వుంటుందో ఆలోచించు.'

ఈ మాటలు వరాలు మనసుమీద అమృతజల్లులా పనిచేసినాయి.

'నిజమా అమ్మగారూ ! ఆడు మళ్ళీ నా దగ్గరికి వస్తాడంటారా !'

'రాక ఎక్కడికెళ్తాడే ! కన్నపేగు తీపి అదే లాక్కొస్తుంది.'

వరాలు కళ్ళలోకి ప్రాణం తిరిగివచ్చింది.

'నువ్వు బ్రతకాలి ! ఆరోజు చూడాలి. అంతేగాని, యిదేమిటి? యిదుగో ఈ కాఫీ తాగు' అంటూ అందించింది మహాలక్షమ్మ.

వరాలు వద్దనలేదు. కాఫీగ్లాసు తీసుకుంది.

'బాబు నాదగ్గరికి వస్తాడుకదూ !'

'వస్తాడు, వస్తాడు ! తప్పకుండా వస్తాడు ...'

'మీరు వందేళ్ళు సల్లగా బతకండి అమ్మగారూ' అని 'అబ్బా ! ఆరోజు ఎప్పుడు వస్తుందో' అంటూ గొణుక్కుంది.

'రోజు లెంతసేపు గడుస్తాయే ! ఇట్టే తిరిగిరావూ ?'

వరాలు అవునన్నట్లు తలూపింది.

సత్యం పెద్దభారం దిగినవాడిలా, తేలికమనసుతో చూశాడు. అతని కళ్ళల్లో అమ్మగారిపట్ల కృతజ్ఞత తొణికిసలాడింది.

'ఇట్టా ధైర్యం సెప్పేవాళ్ళు పక్కనుంటే ఎంత పెద్ద పెద్ద కట్టాలయినా, అవలీలగా దాటిపోచ్చు' అనుకున్నాడు.

రాబోయే సంవత్సరాలే వరాలుని రాజీపడేలా చేస్తాయనే నమ్మకం అతనికి గాఢంగా కలిగింది.